Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cyflawni ein llwybr carbon isel hyd at 2030

Crynodeb o'r Ymgynghoriad

Mae'r crynodeb hwn yn rhoi trosolwg o'n hymgynghoriad **Cyflawni ein llwybr carbon isel hyd at 2030**.
Mae'r ddogfen ymgynghori lawn ar gael yn
www.llyw.cymru/ymgynghoriadau

Yr her... a'r cyfle

Mae newid yn yr hinsawdd yn un o'r heriau mwyaf sy'n wynebu'r byd. Mae llawer o'r pethau rydyn ni'n ei wneud – o yrru ceir i wresogi ein cartrefi, o greu cynnyrch i gynhyrchu bwyd – yn creu carbon deuocsid a nwyon tŷ gwydr eraill. Erbyn hyn, mae tystiolaeth wyddonol gadarn yn nodi bod y nwyon hyn yn effeithio ar ein hinsawdd a bod hyn yn gwneud ein tywydd yn fwy eithafol ac yn fwy anodd ei ragweld. Mae pethau fel tywydd poeth, stormydd a llifogydd yn effeithio ar ein hiechyd, ar ein cartrefi ac ar ein heconomi. Felly rhaid i ni leihau faint o'r nwyon hyn rydyn ni'n eu creu.

Nid ni ydy'r unig wlad sy'n gwneud hyn: mae gwledydd ar draws y byd yn cydnabod bod lleihau nwyon tŷ gwydr nid yn unig yn lleihau effaith tywydd eithafol yn y dyfodol, ond hefyd yn arwain at fanteision fel swyddi newydd, manteision o ran y farchnad fyd-eang, aer a dŵr glanach, a gwell iechyd. Mae'r gwledydd hyn yn newid ac yn buddsoddi mewn ffyrdd glanach o gynhyrchu ynni, systemau trafnidiaeth a ffyrdd mwy effeithlon o fyw a gweithio.

Gall pob un ohonom helpu i leihau nwyon tŷ gwydr ac osgoi'r effeithiau gwaethaf i ni a'n plant, oherwydd rydyn ni i gyd yn gwneud dewisiadau bob diwrnod ynghylch sut rydyn ni'n teithio, beth rydyn ni'n ei fwyta ac a ydyn ni am ailgylchu ein gwastraff. Yn llai aml, byddwn yn gwneud dewisiadau ynghylch pa gwmni ynni byddwn ni'n ei ddefnyddio gartref ac i ble byddwn ni'n mynd ar ein gwyliau.

At beth rydyn ni'n ei anelu?

Yn ôl yr arbenigwyr, rhaid i ni leihau nwyon tŷ gwydr o leiaf 80% yn 2050 i osgoi'r effeithiau gwaethaf i ni, ein plant a'r tu hwnt. Rydyn ni wedi penderfynu gosod nifer o dargedau i'n helpu ni i gyrraedd hynny, gan gynnwys targed i leihau ein nwyon tŷ gwydr 45% erbyn 2030. Byddwn yn gofyn i'r Cynulliad Cenedlaethol gadarsnhau'r targedau hyn yn nes ymlaen eleni.

Rydyn ni wedi bod yn ceisio lleihau'r nwyon hyn ers tro yn barod, ac rydyn ni wedi llwyddo i'w cwtogi o **tua 15%**. Nawr, rhaid i ni feddwl am sut mae lleihau'r nwyon hyn **30%** arall dros y deng mlynedd nesaf fwy neu lai.

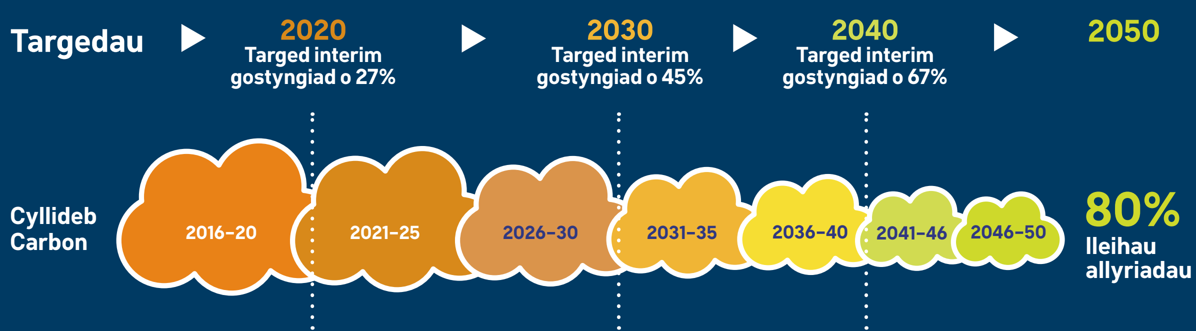

Ein syniadau ar gyfer cyrraedd targed 2030

Bydd yn rhaid i eraill wneud rhai pethau, er enghraifft, syniad Llywodraeth y DU i roi'r gorau'n raddol i ddefnyddio ceir sy'n llosgi tanwyddau ffosil. Ond, mae llawer o bethau y gall Llywodraeth Cymru eu gwneud hefyd. Rydyn ni wedi rhestru ein syniadau isod, a byddem yn falch o glywed eich barn.

Pŵer

Mae bron i 35% o'n nwyon tŷ gwydr yn dod o losgi tanwyddau ffosil i gynhyrchu ynni. Mae gorsaf bŵer glo fawr yn Aberddawan a gorsaf bŵer nwy fawr ym Mhenfro. Mae un o'n syniadau yn ymwneud â rheoli pa bryd rydyn ni'n cymryd tanwyddau ffosil o'r ddaear yn y lle cyntaf. Rydyn ni hefyd am i lawer mwy o ynni ddod o ffynonellau adnewyddadwy, fel paneli solar a thyrbinau gwynt, ac i bobl leol gael mwy o berchnogaeth dros y rhain. Bydd hyn yn lleihau nwyon tŷ gwydr ac yn dod â chymunedau lleol at ei gilydd.

- Mwy o reolaeth dros ba bryd mae tanwyddau ffosil yn cael eu tynnu o'r ddaear ac yn cael eu llosgi
- Cynhyrchu llawer mwy o ynni o ffynonellau adnewyddadwy, fel paneli solar a thyrbinau gwynt
- Sicrhau bod pobl leol yn berchen ar ragor o ffynonellau ynni adnewyddadwy

Trafnidiaeth

Mae nwyon tŷ gwydr yn cael eu cynhyrchu pan fyddwn ni'n llosgi tanwyddau ffosil i symud pobl a nwyddau hefyd - mae hyn yn cyfrif am **tua 15% o'r cyfanswm**. Mae ein cerbydau'n dod yn fwy effeithlon, ond rydyn ni'n defnyddio mwy arnyn nhw. Felly, ar y cyfan, dydyn ni ddim wir wedi lleihau nwyon tŷ gwydr o drafnidiaeth. Mae un o'n syniadau'n cynnwys datblygu rhwydwaith gwefru ar gyfer cerbydau trydan a meddwl am sut gallwn ni annog pobl i newid eu cerbyd petrol neu ddisel am un trydan. Rydyn ni hefyd am wneud bysiau a thacsis yn ddi-garbon, ac i bobl gerdded a beicio llawer mwy na'r hyn maen nhw'n ei wneud heddiw. Bydd y syniadau hyn yn lleihau nwyon tŷ gwydr ac yn gwella ansawdd aer a'n hiechyd.

- Datblygu rhwydwaith gwefru ar gyfer cerbydau trydan
- Meddwl am sut gallwn ni annog pobl i newid eu cerbyd petrol neu ddisel am un trydan
- Gwneud bysiau a thacsis yn ddi-garbon
- Helpu pobl i gerdded a beicio llawer mwy na'r hyn maen nhw'n ei wneud heddiw
- Deall sut mae ein cyflymder gyrru yn effeithio ar y nwyon tŷ gwydr y mae ein cerbydau'n eu cynhyrchu

Adeiladau

Mae tua 10% o'n nwyon tŷ gwydr yn dod o wresogi a goleuo ein cartrefi. Rydyn ni'n ystyried gosod safonau effeithlonrwydd ynni uwch ar gyfer adeiladau newydd a phrosiectau adnewyddu. Mae llawer iawn o'n tai yn eithaf hen, a gall fod yn anodd eu cadw'n gynnes. Felly, un o'n syniadau ydy helpu pobl i newid eu cartrefi i'w gwneud yn gynhesach, yn fwy cyfforddus ac yn rhatach i'w rhedeg. Gallai hyn gynnwys pethau fel inswleiddio waliau a gosod mesurau atal drafftiau ar y ffenestri. Bydd hyn yn lleihau nwyon tŷ gwydr a biliau ynni. Rydyn ni hefyd am wneud ein hadeiladau'n fwy cynaliadwy i ddechrau, drwy feddwl am ble gallwn ni ddefnyddio pren o Gymru pan fyddwn ni'n eu hadeiladu.

- Safonau effeithlonrwydd ynni uwch ar gyfer adeiladau newydd a phrosiectau adnewyddu
- Helpu pobl i newid eu cartrefi er mwyn iddyn nhw fod yn rhatach i'w rhedeg - gall hyn gynnwys pethau fel inswleiddio waliau a gosod mesurau atal drafftiau ar y ffenestri
- Gwneud ein hadeiladu yn fwy cynaliadwy i ddechrau drwy feddwl am y deunyddiau rydyn ni'n eu defnyddio i'w hadeiladu

Amaethyddiaeth, tir a gwastraff

Mae sut rydyn ni'n cynhyrchu bwyd yn cyfrif am **tua 10%** o'n nwyon tŷ gwydr, ac mae cig fel cig eidion a chig oen yn creu mwy na ffrwythau a llysiau. Mae'n amser da i ni feddwl am y cymorth rydyn ni'n ei roi i ffermwyr, gan ein bod ni bellach yn gadael yr Undeb Ewropeaidd. Mae ein tir – boed yn laswelltir, yn gnydau neu'n goedwig – yn amsugno nwyon tŷ gwydr o'r aer felly rydyn ni am blannu llawer mwy o goed a rheoli ein mawndir yn well. Mae nifer fechan o nwyon tŷ gwydr yn dod o dirlenwi – **tua 2%**. Un o'n syniadau ydy helpu'r economi drwy ddefnyddio rhagor ar y pethau rydyn ni'n eu taflu er mwyn creu cynnyrch newydd. Bydd hyn yn lleihau nwyon tŷ gwydr ac yn creu swyddi newydd.

- Annog ffermwyr i leihau nwyon tŷ gwydr drwy ail-ddylunio ein system o gymorth ariannol
- Plannu llawer mwy o goed
- Rheoli ein mawndir yn well
- Helpu ein heconomi i greu cynnyrch newydd drwy ddefnyddio mwy ar y pethau rydyn ni'n eu taflu

Y sector cyhoeddus

Dim ond **tua 1%** o'n holl nwyon tŷ gwydr mae rhedeg ein hadeiladau cyhoeddus, fel ysgolion, prifysgolion, ysbytai a swyddfeydd y cyngor yn ei greu. Mae rhywfaint o nwyon tŷ gwydr yn cael eu cynhyrchu o ganlyniad i ddefnyddio ceir, faniau a loriau sbwriel hefyd. Y prif beth y gallwn ni ei wneud yn y sector cyhoeddus ydy bod yn esiampl i weddill y wlad – dyna pam ein bod ni wedi cyhoeddi ein huchelgais i'r sector cyhoeddus fod yn ddi-garbon erbyn 2030.

- Cefnogi'r sector cyhoeddus i sefydlu llinell sylfaen a monitro'r cynnydd tuag at ddod yn ddi-garbon
- Defnyddio trydan adnewyddadwy yn unig erbyn 2020 a, phan fo hynny'n bosibl, defnyddio gwres carbon isel yn unig erbyn 2030
- Prynu cerbydau nwyddau ysgafn a cheir isel iawn eu hallyriadau yn unig erbyn 2025, a phan fo hynny'n bosibl, prynu cerbydau nwyddau trwm isel iawn eu hallyriadau yn unig erbyn 2030

Technoleg

Rydyn ni am ddefnyddio syniadau a thechnoleg newydd a chyffrous i'n helpu ni i leihau nwyon tŷ gwydr. Un o'n syniadau ydy edrych yn fwy manwl ar sut gallwn ni ddefnyddio technoleg o bosibl i ddal nwyon tŷ gwydr wrth iddyn nhw gael eu cynhyrchu mewn gorsafoedd pŵer a gweithfeydd diwydiannol mawr a'u dal o dan y ddaear. Bydd yn rhaid i ni wneud hyn, yn ôl yr arbenigwyr, os ydyn ni am gyrraedd y targed o **80% erbyn 2050**.

Busnes a sgiliau

Bydd rhoi'r syniadau hyn ar waith yn golygu newidiadau mawr i'n heconomi. Rydyn ni am weithio gyda busnesau i leihau eu nwyon tŷ gwydr a'u helpu i fanteisio ar y cyfleoedd a fydd ar gael. Rydyn ni hefyd am helpu pobl i feithrin y sgiliau newydd y bydd eu hangen arnyn nhw wrth i'r swyddi newid.

Ein syniadau eraill a fydd o ddiddordeb i chi o bosibl

- Cefnogi cynllunio ynni yn rhanbarthol ac yn lleol
- Cefnogi arloesi mewn cynnyrch ynni newydd, prosesau a gwasanaethau
- Ystyried sut gallai arloesi ein helpu ni i leihau nwyon tŷ gwydr
- Cynnwys pobl a sefydliadau i gyrraedd ein targedau ar gyfer nwyon tŷ gwydr
- Deall sut mae adeiladau masnachol yn defnyddio ynni a pha nwyon tŷ gwydr sy'n cael eu cynhyrchu
- Edrych yn fanwl ar y cyfleoedd a'r heriau sy'n gysylltiedig â lleihau nwyon tŷ gwydr yn ein system wresogi
- Ystyried sut gallwn ni gefnogi'r diwydiannau sy'n creu'r rhan fwyaf o nwyon tŷ gwydr y tu hwnt i 2020
- Ystyried sut gallem ni ddefnyddio gwres gwastraff sy'n cael ei greu gan brosesau diwydiannol
- Sefydlu grŵp i edrych ar leihau nwyon tŷ gwydr ym maes diwydiant

Beth ydych chi'n meddwl am ein syniadau?

Cwblhewch ein harolwg byr yn **www.llyw.cymru/ymgynghoriadau**.

OGL © Hawlfraint y Goron 2018 WG35488